ТАҚРИЗИ

роҳабри илмӣ ба диссертатсияи Маҳмадова Фарзона Абдураҳмоновна дар мавзуи «Музокироти сиёсӣ ва хусусиятҳои бевоситаи он дар ҳалли низоъҳои минтақавӣ (таҷрибаи кишварҳои Осиёи Марказӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.4. – Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ

Дарвоқеъ, музокирот таърихи тӯлонӣ дорад ва асрҳо боз ҳамчун воситаи ҳалли баҳсҳо ва низоъҳо байни давлатҳо истифода мешуд. Аммо, ин унсури дипломатӣ мавриди таваҷҷуҳи махсус қарор нагирифта буд. Қобили зикр аст, ки музокироти сулҳи байни тоҷикон ба як мактаби бузурги дипломатӣ табдил ёфт ва модели тоҷикии ҳалли низоъҳои байни миллатҳо ба дипломатияи ҷаҳонӣ саҳм гузошта, меъёрҳои муошырати байналмилалиро, ки дар Оинномаи СММ дарҷ гардидаанд, ғанӣ ва тавсеа бахшид.

Дар шароити муосири ҷаҳонӣ низоъҳои мусаллаҳона дар минтақаҳои гуногунии олам идома доранд, ки ба низоми муосири амнияти байналмилалӣ таҳдид менамоянд. Бинобар ин, музокирот ҳамчун падидаи иҷтимоию сиёсӣ дар ҳалли низоъҳои гуногун, аз ҷумла дар раванди низоъҳои мусаллаҳона метавонад мусоидат намояд. Вале дар баъзан ҳолатҳо музокирот бо назардошти омилҳои гуногун эҳтимол ба мушкилот дучор гардад, ки раванди музокирот метавонад тулонӣ гардида, марҳилаҳои зиёдро дар бар гирад. Музокироти сиёсӣ навъҳо ва роҳҳои гуогуни танзим ва ҳалли низоъҳоро фаро гирифта, самтҳои мухталифи назариявию методологиро дар бар мегиранд. Аз ин рӯ, татбиқи музокироти сиёсию дипломатӣ ҳамчун навъи махсуси танзим ва ҳалли низоъҳои минтақавӣ муҳим ба ҳисоб рафта, дар амал татбиқ шудани он нақши муассир дорад.

Таҳлили назариявии музокироти байни тоҷикон ба мавзуи асосии дипломатия табдил ёфтааст ва дар ҳамаи мактабҳои омӯзиши дипломатии Ғарб ва Шарқ омӯхта мешавад. Ҷанбаҳои хизмати дипломатӣ, аз қабили сифатҳои шахсӣ ва таҷрибаи дипломат, меъёрҳои дипломатия, ки ба тасдиқи афзалияти музокироти осоишта бар муқобилият, идомаи шартномаҳои таърихӣ байни кишварҳо ва садоқат ба ғояи музокироти ошкоро ва ғайра нигаронида шудаанд, дар давраи муосир аҳамияти худро гум накардаанд.

Дар муқоиса ба дигар муҳаққиқон, Маҳмадова Ф.А. таҷрибаи пешбурди музокиротро барои ҳалли низоъҳо омӯхта, ба навовариҳое, ки ба даст овардан ва такмил додани донишҳои мутахассисон, инчунин татбиқи қонунӣ ва оқилонаи онро дар ҳалли низоъҳои минтақавӣ мусоидат мекунанд, таваҷҷуҳи хоса зоҳир менамояд.

Принсипҳои калидии гуфтушунид бо низоъҳои минтақавӣ дар муқаддима ва се боби рисола фаро гирифта шудаанд ва дар хулосаи он ҷамъбаст гардида, ба таври кофӣ асоснок карда шудаанд.

Маҳмадова Ф. А. дар доири рисолаи илмии худ таҳлили равишҳои илмии муосирро таҳқиқ намуда, моҳияти музокироти сиёсиро кушода додааст. Музокироти сиёсию дипломатиро ҳамчун навъи махсуси ҳалли низоъҳои минтақавӣ тавсиф намудааст. Хусусиятҳои бевоситаи музокироти сиёсӣ ва заминаҳои ба вучуд омадани низоъҳои минтақавиро дар кишварҳои Осиёи Марказӣ баррасӣ намудааст. Мақом ва нақши музокироти сиёсиро дар ҳалли низоъҳои минтақавӣ дар кишварҳои Осиёи Марказӣ асоснок намудааст. Дурнамои татбиқи музокирот дар ҳалли низоъҳои эҳтимолӣ дар минтақаи Осиёи Марказиро муайян намудааст. Мақоми омили инсонӣ дар раванди музокироти сиёсиро таҳлил намуда, нақши Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро ҳамчун Сарвари сиёсӣ дар раванди музокироти сиёсӣ нишон додааст.

Ҳамзамон, ҳангоми таҳлили ҷанбаҳои калидии таҳқиқот оид ба усулҳои осоиштаи ҳалли низоъҳо, довталаб бо нишон додани малакаҳои зарурии илмӣ ва касбӣ, инчунин ба манбаъҳои назариявӣ, ки ҷанбаҳои дигари усулҳои осоиштаи ҳалли низоъҳои минтақавиро таҳия кардаанд, таваҷҷуҳи кофӣ медиҳад. Барои асоснок кардани хулосаҳо ва пешниҳодҳои худ, доваталаб ба шумораи зиёди асарҳои муҳаққиқони калидии Ғарб, пасошуравӣ ва ватанӣ такя кардааст.

Маҳмадова Ф.А., бо истифода аз принсипҳои таҳияшуда дар бораи моҳияти усулҳои осоиштаи ҳалли низоъҳо, хусусиятҳои асосии низоъҳои минтақавӣ, ҳадафҳо, усулҳо ва хусусиятҳои минтақавии ҳалли онҳоро дуруст таҳия кардааст, ки бешубҳа фаҳмиши илмӣ ва сиёсии мавҷудаи назарияи низоъҳоро ғанӣ мегардонад. Довталаб хулосаҳо, тавсияҳои амалӣ ва равишҳои пешгирикунандаи худро барои пешгирӣ аз низоъҳо таҳия кардааст, ки бешубҳа камолоти илмӣ ва қобилияти таҳқиқотии ӯро нишон медиҳад. Маҳмадова Ф.А. хулосаҳои консептуалӣ баровардааст, ки бешубҳа аҳамияти назарраси назариявӣ ва амалӣ доранд.

Маҳмадова Ф.А. дар доираи рисолаи илмии худ чунин хулосагирӣ менамояд, ки музокироти сиёсӣ ҳамчун усули муассири ҳалли низоъҳо ва ҳалли баҳсҳои байнидавлатӣ дар амалияи муосири байналмилалӣ васеъ истифода мешавад. Ба андешаи ӯ, маҳз ин усул, бо назардошти манфиатҳои ҷонибҳои муқобил дар раванди гуфтушунид, метавонад низоъҳои сиёсии маҳаллиро, ки дар минтақаи пасошӯравӣ дар Осиёи Марказӣ ба миён меоянд, бо роҳи осоишта ҳал кунад. Инро пас аз фурӯпошии Иттифоқи Шуравӣ ҳалли масъалаи демаркатсияи байни сарҳадҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Ӯзбекистон тасдиқ мекунад. Албатта, бо истифода аз имкониятҳои музокироти сиёсӣ,

инчунин ҳалли пурраи масоили сарҳадӣ миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қирғизистон имконпазир гардид.

Дар асоси гуфтаҳои боло, метавон хулоса кард, ки Маҳмадова Фарзона Абдураҳмоновна дониши амиқи тахассусӣ, қобилияти истифодаи усулҳои муосири илмии таҳлили масъалаҳои сиёсӣ ва қобилияти гузаронидани тадқиқоти мустақилонаи илмиро нишон додааст.

Ҳамин тариқ, диссертатсияи Маҳмадова Фарзона Абдураҳмоновна дар мавзуи «Музокироти сиёсӣ ва хусусиятҳои бевоситаи он дар ҳалли низоъҳои минтақавӣ (таҷрибаи кишварҳои Осиёи Марказӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.4. – Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ таҳқиқоти илмии баитмомрасида мебошад. Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона анҷом дода шудааст. Бо назардошти гуфтаҳои боло хулоса намудан мумкин аст, ки диссертатсияи мазкур ба талаботи бандҳои 32 ва 33 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26.06.2023, №295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад. Мазмуну мундариҷаи таҳқиқот бо мавзуи диссертатсия ва шиносномаи ихтисоси илмии 5.6.4. – Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ мувофиқат менамояд. Муаллифи диссертатсия Маҳмадова Фарзона Абдураҳмоновна сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ мебошад.

Роҳбари илмӣ,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ,
профессор, мудири шуъбаи ҳуқуқи
байналмилалии Институти давлат ва ҳуқуқи
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон **Раҷабов С.А.**

« 26» феврали с.2026

Имзои профессор С.А. Раҷабовро
тасдиқ менамоям.
Нозири калони кадрҳои ИДҲ АМИТ **Давлатмуродзода Б.Д.**

ИНСТИТУТИ ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚИ АКАДЕМИЯИ МИЛЛИИ ИЛМҲОИ ТОҶИКИСТОН • INSTITUTE OF STATE AND LAW OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF TAJIKISTAN
НОЗИРИ КАДРҲО
PERSONNEL OFFICER

734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, кӯчаи Алишер Навоӣ,
17/1, хонаи 97;
Тел: (+992) 981031678
E-mail: saidumar1951@mail.ru